

**АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ
НА ОБЩИНСКО И ОБЛАСТНО НИВО, КОИТО СЕ
ФИНАНСИРАТ ИЗЦЯЛО ИЛИ ЧАСТИЧНО ОТ
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ**

ОБЩИНА ВЪРБИЦА,

ОБЛАСТ ШУМЕН

2023 година

Съдържание

Увод	3
1 Методология	4
1.1 Цели	4
1.2 Методи и източници на анализа.....	4
2 Показателите в общината по критериите за социални и интегрирани здравно-социални услуги	5
3 Съществуващи социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на общината	6
3.1 Социални услуги	6
3.1.1 Социални услуги – делегирани от държавата дейности	6
3.1.2 Социални услуги и интегрирани здравно-социални услуги, които функционират на територията на общината по проекти, финансирани от оперативни програми.....	6
3.2 Интегрирани здравно-социални услуги, делегирани от държавата дейности в община Върбица	7
4 Брой на желаещите да ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на община Върбица.....	7
5 Информация относно броя на лицата от други общини, които ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на община.....	7
5.1 Потребители от други общини, ползващи социални услуги.....	7
5.2 Потребители от други общини, ползващи интегрирани здравно-социални услуги.....	7
6 Информация за демографското развитие в община Върбица	7
7 Информация за наличната социална, образователна и здравна инфраструктура в община..	18
7.1 Социална инфраструктура.....	18
7.1.1 Социални услуги	18
7.1.2 Жилищни условия	20
7.1.3 Транспортни връзки за достъп на социалните услуги и обезпечаване на ползването им	2222
7.2 Образование.....	23
7.3 Здравеопазване	2626
8 Информация и прогноза за необходимите служители за извършване на дейността по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги.....	2828
8.1 Информация за текущото състояние на работещите в социалните и интегрираните здравно-социални услуги, действащи на територията на общината.....	28
8.2 Информация, относно регистрираните безработни лица на територията на общината:	28
8.3 Прогноза за необходимите служители за извършване на дейността по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги:.....	2929
9 Прогнозиране и планиране на необходимите социални и интегрирани здравно-социални услуги	30
10 Изводи	3031
11 Приложения	32

Увод

Социалните услуги са дейности за подкрепа на лицата за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права и подобряване качеството на живот (Чл.3, ал.1 ЗСУ). Социалните услуги помагат на хората с потребности от грижа да водят самостоятелен живот в общността или в специализирани институции. Основният фокус при предоставянето им е подкрепа в ежедневието и постигане на социално включване. Социалните услуги трябва да се предоставят близо до хората и да следват потребностите им. Те се основават на социална работа, индивидуален подход и индивидуална оценка на потребностите. Това налага разглеждането им на първо място на местно ниво и планирането им с подход отдолу-нагоре, тоест от общинско и областно към национално ниво.

Настоящият Анализ на потребностите от социални и интегрирани здравно-социални услуги на общинско и областно ниво в община Върбица е изготвен в изпълнение на нормативните изисквания на чл.25, ал.2, т.2 от Закона за социалните услуги (ЗСУ), в съответствие с Наредбата за планирането на социалните услуги, Наредбата за качеството на социалните услуги и Указанията на Агенцията за социално подпомагане.

Анализът на потребностите е разработен въз основа на критериите за всички социални и интегрирани здравно-социални услуги, посочени в глава втора от Наредбата за планиране на социалните услуги (по чл.40 от ЗСУ). Наредбата урежда критериите за определяне на социалните и интегрираните здравно-социални услуги на общинско и областно ниво и на максималния брой потребители на тези услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет, чрез включването им в Национална карта на социалните услуги (по чл.34 от ЗСУ). Планирането на социалните услуги на общинско и областно ниво цели осигуряване на равен достъп до социални услуги, отговарящи на индивидуалните потребности на лицата на територията на община Върбица, които изцяло съответстват на приоритетите на държавната политика.

Изготвянето на настоящия Анализ на потребностите е етап от процеса на планиране на социалните и интегрирани здравно-социални услуги на общинско и областно ниво, финансирани от държавния бюджет, във връзка с подготовката на Националната карта на социалните услуги. Нормативно определените ангажименти на общините са свързани с изготвянето на анализ на потребностите от социални и интегрирани услуги на общинско и областно ниво и на предложение за планирането на тези услуги.

Анализът обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални и интегрирани здравно-социални услуги в община Върбица, проведено през месец януари 2023 г. Проучването е извършено с активното участие и принос на представители на всички заинтересовани страни, целеви общности и рискови групи на територията на общината.

Обхватът на темите на анализа включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, характеристики на населението, които определят нуждите от различни социални услуги, общо състояние на съществуващите в община Върбица социални услуги, идентифициране на потребностите от разкриване и развитие на социални и интегрирани здравно-социални услуги на местно ниво, включително осигуреността с ресурси (финансови и човешки), достъп, капацитет и качество услугите.

Териториалният обхват на анализа покрива всички населени места на територията на община Върбица, област Шумен. Проучването на ситуацията е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението.

Анализът на потребностите е основа за планирането – той е необходим, за да може да се отговори на реалните нужди на рисковите групи, да се разкрият възможностите и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите социални и интегрирани здравно-социални услуги на общинско и областно ниво. Краткият срок за изготвянето на анализа донякъде препятства дълбочината на проучването, но не се отразява по същество на направените изводи и картината на потребностите от социални услуги на рисковите групи в община Върбица.

1. Методология

При обработването на данните за община Върбица и изготвянето на анализа на потребностите от социални и интегрирани здравно-социални услуги са прилагани количествени и качествени методи – наблюдение, оценка, анкетно проучване, изследване на документи, описание, сравнителен анализ, индексен метод, екстраполация и др.

1.1. Цели

Целите на анализа на потребностите от социални услуги и конкретните задачи на проучването на ситуацията в община Върбица са:

- Планиране на социалните услуги на общинско и областно ниво за осигуряване на равен достъп до социални услуги, отговарящи на индивидуалните потребности на лицата на територията на общината, които изцяло съответстват на приоритетите на държавната политика;
- Определяне на потребностите на община Върбица от социални услуги на общинско и областно ниво, които се финансират изцяло или частично от държавния бюджет;
- Определяне на максималния брой потребители на всички социални услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет.

1.2. Методи и източници на анализа

Използваните методи и инструменти за събиране и обработване на информацията за изготвяне на анализа на потребностите от социални услуги в община Върбица включват:

- документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи, дългосрочни програми и планове за развитие на община Върбица;
- систематизиране и обобщаване на статистически данни и информация, регулярно събирани от общинската администрация и предоставени от местно базираните държавни институции;
- обобщаване на данните от представително анкетно проучване сред жителите на общината за потребностите от социални услуги на местно ниво.

Основните етапи на изследването са:

- Проучване на документи, събиране на информация и данни;
- Обобщаване, тълкуване и анализиране на събраните данни и информация;
- Изготвяне на анализ на потребностите от социални услуги с конкретни резултати от проучването, изводи, препоръки и прогнози.

Изследването обхваща данни към 31.12.2021 г., а за някои показатели и критерии - най-актуалните данни. Чрез анализа на данните е представено реалното състояние на социално-икономическите процеси, демографските характеристики и капацитета в общината и са изведени различни типове потребности от социални услуги на местно ниво.

За нуждите на настоящия анализ на потребностите от социални и интегрирани здравно-социални услуги в община Върбица са използвани следните източници на информация:

- Национален статистически институт;
- Отдел „Статистически изследвания” – Шумен;
- Национален осигурителен институт – Териториално поделение – Шумен;
- Дирекция „Социално подпомагане” – гр. Велики Преслав;
- Дирекция „Бюро по труда” – гр. Велики Преслав;
- РЗИ – Шумен;
- ОДМВР – Шумен – РУ – Велики Преслав;
- ГД „ГРАО” към МРРБ;
- Общинска администрация – Върбица;
- Представително анкетно проучване сред жителите на община Върбица;
- Статистически бази-данни в интернет (<https://infostat.nsi.bg>) и др.

2. Показателите в общината по критериите за социални и интегрирани здравно-социални услуги

№	Наименование на критерия	Данни за община Върбица (брой)
1	общ брой на населението	10237
2	общ брой на пълнолетните лица	8256
3	общ брой на децата до 18-годишна възраст	1981
4	общ брой на лицата в надтрудоспособна възраст	2319
5	общ брой на пълнолетните лица с трайни увреждания	847
6	общ брой на децата с трайни увреждания до 18-годишна възраст	23
7	общ брой на децата от 0 до 7 г.	818
8	общ брой на лицата с трайни увреждания	870
9	общ брой на пълнолетните лица с трайни увреждания в трудоспособна възраст	340
10	общ брой на децата с трайни увреждания, живеещи в домашна среда	23
11	брой на пълнолетните лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	98
12	брой на децата без увреждания до 18-годишна възраст	1958
13	общ брой на пълнолетните лица с психични разстройства	65
14	брой на пълнолетните лица с психични разстройства в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	65
15	общ брой на пълнолетните лица с интелектуални затруднения	38
16	брой на пълнолетните лица с интелектуални затруднения в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	38
17	общ брой на пълнолетните лица с физически увреждания	672
18	брой на пълнолетните лица с физически увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	672
19	общ брой на пълнолетните лица с деменция	13
20	брой на пълнолетните лица с деменция в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	13
21	общ брой на пълнолетните лица със сетивни увреждания	59
22	брой на пълнолетните лица със сетивни увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	59
23	брой на лицата в надтрудоспособна възраст без увреждания	1812
24	брой на лицата в надтрудоспособна възраст без увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда	208
25	брой на живеещите в домашна среда деца с трайни увреждания	23
26	общ брой на пълнолетните лица с трайни увреждания с определена чужда помощ	98
27	брой на живеещите в домашна среда пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ	98
28	общ брой на лицата в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване	507
29	брой на живеещите в домашна среда лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване	507

Забележка: За попълване на таблицата са използвани данни от официални източници – Национален статистически институт, Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Велики Преслав и собствено проучване на Община Върбица за лицата в надтрудоспособна възраст без увреждания в невъзможност за самообслужване, живеещи в домашна среда

3. Съществуващи социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на общината

3.1. Социални услуги

3.1.1. Социални услуги – делегирани от държавата дейности

Асистентска подкрепа						
Място	Брой субсидирани потребители	Брой обслужвани лица	Брой чакащи лица	Брой асистенти	Брой лица, администратори услуги	Териториален обхват
Адрес: гр. Върбица, ул. "Септемврийско въстание" №40	28	26	0	25	3	Социална услуга на общинско ниво за удовлетворяване на потребностите на населението в община Върбица

3.1.2. Социални услуги и интегрирани здравно-социални услуги, които функционират на територията на общината по проекти, финансирани от оперативни програми

Социална услуга/ място на предоставяне	Финансирана по операция	Точна дата на приключване на проекта	Извършвани дейности, съотносими към услугите по чл. 15 от ЗСУ	Целева група	Брой места	Заетост ¹ брой
Проект с наименование: „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Върбица” / Асистентска подкрепа/ адрес: гр. Върбица, ул. "Септемврийско въстание" №40	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., Процедура за БФП BG05M9OP001-6.002 ПАТРОНАЖНА ГРИЖА +	21.01.2023 г.	Информирание и консултиране; Общностна работа; Застъпничество и посредничество; Асистентска подкрепа	Лица с трайни увреждания и възрастни в надтрудоспособна възраст	28	8
Проект с наименование: „Грижа в дома в община Върбица” / Асистентска	Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027 г., Процедура BG05SFPR002-	31.03.2024 г.	Информирание и консултиране; Общностна работа; Застъпничество и посредничество;	Възрастни хора в невъзможност за самообслужване и лица с увреждания	63	18 домашни помощници – 1 координатор/диспечер 1 медицинско лице

¹ Посочва се средна месечна заетост за периода от стартиране на услугата до момента на извършването на анализа.

подкрепа/ адрес: гр. Върбица, ул. "Септемврийско въстание" №40	2.001 – Грижа в дома		Асистентска подкрепа			
---	-------------------------	--	-------------------------	--	--	--

3.2. Интегрирани здравно-социални услуги, делегирани от държавата дейности в община Върбица

На територията на община Върбица не се предоставят интегрирани здравно-социални услуги.

4. Брой на желаещите да ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на община Върбица

Към месец януари 2023 г. в дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Велики Преслав има подадени 2 (две) заявления на лица с настоящ адрес на територията на община Върбица, кандидатствали и чакащи за настаняване в социални услуги, финансирани от държавния бюджет, както следва:

- Едно лице в трудоспособна възраст, чакащо за настаняване в социална услуга за пълнолетни лица с умствена изостаналост /ПЛУИ/;
- Едно лице в надтрудоспособна възраст, чакащо за настаняване в социална услуга за пълнолетни лица с психични разстройства /ПЛПР/.

В Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Велики Преслав няма данни за лица, желаещи да ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на община Върбица.

5. Информация относно броя на лицата от други общини, които ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги на територията на община Върбица

В Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Велики Преслав няма данни за лица от други общини, които ползват или желаят да ползват социални и интегрирани здравно-социални услуги, предоставяне на територията на община Върбица.

6. Информация за демографското развитие в община Върбица

Данни/информация за демографското развитие в община Върбица за последните 5 години:						
		2021	2020	2019	2018	2017
Общ брой на населението	<i>брой</i>	10237	10412	10433	10378	10374
Раждаемост	<i>брой</i>	60	64	80	86	91
Смъртност	<i>брой</i>	216	155	126	128	153
ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ	<i>брой +/-</i>	-156	-91	-46	-42	-62
Заселени	<i>брой</i>	241	247	303	257	268
Изселени	<i>брой</i>	260	177	202	211	214
МЕХАНИЧЕН ПРИРАСТ	<i>брой +/-</i>	-19	+70	+101	+46	+54
Гъстота на населението	<i>бр. души на кв. км.</i>	22,37	22,7	22,8	22,7	22,7
Брой градско население	<i>брой</i>	3287	3352	3379	3343	3320
Брой селско население	<i>брой</i>	6950	7060	7054	7035	7054

Забележка: За попълване на таблицата са използвани официални статистически данни от НСИ

Населението на община Върбица е основният ресурс, от който зависи нейното социално-икономическо развитие. Неговият брой, възрастова и образователна структура, здравен статус, тенденциите в изменението на естествения прираст и посоката на механично движение /миграция към или от общината/ са определящи параметри за насоките на местните политики, в това число социалната политика и задоволяване на потребностите от социални услуги.

Община Върбица е една от 10-те в област Шумен. Тя е на второ място по територия и на пето място по население в областта. Във Върбица към края на 2021 г. живеят 10 237 души или 6,04% от населението на област Шумен (169423 души) и 1,12% от населението на Североизточен район. По брой населени места (16), община Върбица се нарежда на трето място в областта. Селищната система на община Върбица е добре изградена. В границите на общината са включени - 1 град – административен център - Върбица и 15 села.

Община Върбица не е засегната чувствително от общата демографска криза и тенденциите на трайно намаляване на населението, характерни за област Шумен и за страната. Броят на населението в община Върбица през изследваните 5 години се колебае в тесни граници, като за периода 2017-2021 г. намалява с около 1%.

По данни на НСИ към 31.12.2021 г. в общината живеят 10237 души, 50,36% от които мъже и 49,64% жени. Градското население (на гр. Върбица) е 32%, а в селата живеят 68% от жителите на общината. Общината не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Съотношението в половата структура на населението и ниската степен на урбанизация (32% при средно за страната 73% в полза на градското население) се запазват почти без промяна през анализирания пет години.

Върбица е сравнително рядко населена община. Гъстотата на населението в общината се колебае в много тесни граници през изследвания 5 годишен период и към края на 2021 г. е 22,37 души на кв.км. За сравнение гъстотата на населението за област Шумен е 49,93 души на кв.км., за Североизточен район - 62,37 души на кв.км., а за страната – 61,96 души на кв.км.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 67 души на година, като през 2021 г. достига минус 156 човека. Броят на живородените деца в община Върбица намалява ежегодно. Средногодишният им брой за периода 2015-2021 г. е 82. Средната смъртност за изследваните 7 години е 149 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаваща се демографска криза.

Механичният прираст на населението в общината през изследваните 7 години е предимно положителен, с изключение на 2016 г. (-3) и 2021 г. (-19). За всички останали години заселените в община Върбица са повече от изселилите се. През 2015 г. отчитаме +279 човека прираст, а през 2019 г. е +101 човека. Средногодишно населението на общината за периода 2015-2021 г. се увеличава от миграция с около 75 души, което оказва положително влияние върху демографските процеси, но не успява да компенсира ниската раждаемост.

Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2021 г. е намаляло със 175 души.

Таблица 1: Население в община Върбица по населени места към 31.12.2021 г.

	Общо	Мъже	Жени
Община Върбица	10237	5155	5082
с. Божурово	266	138	128
с. Бяла река	1275	642	633
гр. Върбица	3287	1630	1657
с. Иваново	411	213	198
с. Коневево	293	146	147
с. Крайгорци	212	94	118

с. Кьолмен	71	37	34
с. Ловец	395	204	191
с. Маломир	444	231	213
с. Менгишево	493	240	253
с. Методиево	372	196	176
с. Нова бяла река	478	248	230
с. Станянци	652	332	320
с. Сушина	285	148	137
с. Тушовица	764	396	368
с. Чернооково	539	260	279

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Върбица включва следните категории: 1 много малък град – Върбица (до 10 хил. жители) и 13 малки села с население от 250 до 1000 – Бяла река, Божурово, Иваново, Конево, Ловец, Маломир, Менгишево, Методиево, Нова бяла река, Станянци, Сушина, Тушовица и Чернооково. Останалите 2 села са много малки - до 250 жители (Крайгорци и Кьолмен). Селищната система на общината е устойчива. Няма застрашени от пълно обезлюдяване села.

По-големите населени места в общината (с население над 500 души) са: гр. Върбица и селата – Бяла река, Тушовица, Станянци и Чернооково. Най-малкото село е Кьолмен само 71 жители.

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Върбица по постоянен и настоящ адрес се увеличава с по 1% през 2021 спрямо 2017 г. Към 31.12.2021 г. населението по постоянен адрес в общината е 14817 души. Населението по настоящ адрес в община Върбица към 31.12.2021 г. е 11520 души. Прави впечатление значителната разлика между регистрираните по постоянен адрес жители на общината и броя на населението, отчетен от НСИ. Това се дължи на големия дял работещи в чужбина и в големи градове на България граждани, които не са се преброили на територията на община Върбица и не пребивават постоянно там. Разликата между броя на населението по данни на НСИ и по данни на ГД ГРАО по настоящ адрес към 31.12.2021 г. е 1283 души.

За целите на настоящия анализ на потребностите от социални услуги и попълване на данните по показателите в общината по критериите за всички социални и интегрирани здравно – социални услуги (съгласно посочените в Глава втора от Наредбата за планиране на социалните услуги) са използвани официални статистически данни от НСИ.

Таблица 2: Население по постоянен и настоящ адрес в община Върбица 2017 г. и 2021 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2017 г.	2021 г.	2017 г.	2021 г.
14751	14817	11300	11520

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Прогрозата на НСИ за перспективното развитие на демографските процеси в община Върбица, предвиждат намаляване броя на населението с около 30% през следващите 50 години до 2070 г.

Таблица 3: Прогноза за населението в община Върбица (брой)

Година	2030	2040	2050	2060	2070
Население	9752	9253	8639	7766	7193

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Върбица застарява и това обуславя необходимостта от разширяване на капацитета на съществуващите и разкриване на нови социални услуги. Възрастовата структура показва нарастване на относителния дял на лицата над 65 годишна възраст – 19% към края на 2021 г. при 17% в края на 2017 г. В същото време относителният

дял на децата и младите хора до 19 години намалява от 21% през 2017 г. на 19% в края на 2021 г.

Таблица 4: Сравнителна характеристика на населението в община Върбица по възраст 2017 г. и 2021 г. (брой)

Възраст	2017 г.	2021 г.
Общо	10374	10237
0-4 г.	459	362
5-9 г.	575	456
10-14 г.	613	581
15-19 г.	551	582
20-24 г.	588	501
25-29 г.	605	576
30-34 г.	705	615
35-39 г.	785	730
40-44 г.	768	755
45-49 г.	803	784
50-54 г.	700	801
55-59 г.	736	726
60-64 г.	733	793
65-69 г.	661	715
70-74 г.	450	558
75-79 г.	348	366
80+	294	336

Източник: Национален статистически институт

През 2021 г. под трудоспособна възраст е около 15% от населението на община Върбица. Възрастните над трудоспособна възраст са 2319 души или 23%. Около 62% е дялът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Когато възрастовата структура е деформирана и населението застарява не може да се осигури както естественото му възпроизводство, така и възпроизводството на трудовия потенциал, което подлага на натиск икономиката, здравните и социалните системи в общината и повишава публичните разходи.

Таблица 5: Население под, в и над трудоспособна възраст² по пол 2019 - 2021 г.

	2019			2020			2021		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	10433	5252	5181	10412	5237	5175	10237	5155	5082
Под трудоспособна	1676	884	792	1604	840	764	1518	789	729
В трудоспособна	6503	3509	2994	6484	3493	2991	6400	3466	2934
Над трудоспособна	2254	859	1395	2324	904	1420	2319	900	1419

Източник: Национален статистически институт

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават като цяло в област Шумен и СИР и са симптоматични за страната като цяло, но в община Върбица са по-слабо изразени. Може да се направи извода, че в община Върбица към момента не може да се говори за дълбока демографска криза и по-сериозни са предизвикателствата пред бъдещото функциониране на системите на социалните услуги и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината. Политиката за предотвратяване на демографска криза в района трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

² За 2021 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 8 месеца за жените и 64 години и 4 месеца за мъжете.

Таблица 6: Брой на децата от 0 до 7 г. по населени места в община Върбица към 01.01.2023 г.

Община/ Населено място	0-3 г.	4-7 г.	ОБЩО
Община Върбица	334	603	937
с. Божурово	12	21	33
с. Бяла река	45	78	123
гр. Върбица	120	200	320
с. Иваново	14	25	39
с. Коневево	11	15	26
с. Крайгорци	6	10	16
с. Кьолмен	2	6	8
с. Ловец	11	28	39
с. Маломир	4	24	28
с. Менгишево	17	38	55
с. Методиево	12	18	30
с. Нова бяла река	15	26	41
с. Станянци	23	23	46
с. Сушина	8	15	23
с. Тушовица	21	40	61
с. Чернооково	13	36	49

Източник: Община Върбица

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” – гр. Велики Преслав към 01.01.2023 г. в община Върбица с месечна помощ за отглеждане на дете до една година по реда на ЗСПД са подпомагани 23 деца. С месечна помощ за дете до завършване на средно образование, но не повече от 20 – годишна възраст по реда на чл.7, ал.1 от ЗСПД са подпомагани 1135 деца в община Върбица. Настанени за отглеждане в семейство на близки и роднини са 24 деца. На територията на община Върбица няма утвърдени приемни семейства и деца настанени в приемни семейства към 31.12.2022 година. От самотни родители се отглеждат 37 деца в общината. Децата на непълнолетни майки са 8. Деца, жертви на насилие през 2022 година – 2. Деца, живеещи в бедност и отглеждани в семейства с ниски доходи -57. Броят на децата с трайни увреждания в община Върбица е 23.

На етапа на изготвяне на настоящия анализ на потребностите от социални услуги в община Върбица са регистрирани 847 пълнолетни лица с увреждания, в т.ч.: 672 лица с физически увреждания и 38 лица с интелектуални увреждания. Повечето лица с увреждания към момента живеят в домашна среда, но нарастват потребностите от резидентни грижи. Това обуславя необходимостта от изграждане на поне едно **ЦНСТ за пълнолетни лица с физически увреждания** на територията на общината.

През последните години относителният дял на децата и лицата с увреждания в общината варира около 7-8% от регистрираните по настоящ адрес.

По степен на трайни увреждания пълнолетните лица се разпределят както следва:

- От 50 до 70,99% – 375 лица;
- От 71 до 89,99% – 273 лица;
- Със заболяване над 90% – 101 лица;
- Със заболяване над 90% с чужда помощ – 98 лица.

По степен на трайни увреждания децата в общината се разпределят както следва:

- От 50 до 70,99% – 4 деца;
- От 50 до 70,99% с чужда помощ – 3 деца;
- От 71 до 89,99% – 5 деца;
- От 71 до 89,99% с чужда помощ – 5 деца;
- Със заболяване над 90% – 2 деца;
- Със заболяване над 90% с чужда помощ – 4 деца.

В надтрудоспособна възраст (над 64 години) са 507 лица или 58% от всички лица с увреждания в община Върбица. По степен на увреждане лицата в надтрудоспособна възраст се разпределят както следва:

- От 50 до 70,99% – 232 лица;
- От 71 до 89,99% – 148 лица;
- Със заболяване над 90% – 62 лица;
- Със заболяване над 90% с чужда помощ – 65 лица.

Общият брой на пълнолетните лица с психични разстройства в община Върбица е 65 лица. С физически увреждания са 672 лица, с деменция – 13 лица и със сетивни увреждания – 59 лица.

Технически помощни средства през последните пет години са получили 255 лица с увреждания от община Върбица.

По реда на чл.9 от ППЗСП за последните 5 години в община Върбица са подпомогнати 546 лица и семейства. Целеви помощи за отопление по Наредба РД-07-5 през последните 5 години са получили 5491 лица и семейства.

Таблица 7: Брой на пенсионерите в община Върбица към 31.12 за периода 2018-2022 г.

Категория	2018	2019	2020	2021	2022
Пенсионери (общо)	2465	2467	2461	2409	2353
Пенсионери с пенсии за стаж и възраст	1386	1381	1367	1334	1307
Пенсионери с пенсии за инвалидност	930	933	939	922	899
Пенсионери с пенсии за инвалидност, ненавършили пенсионна възраст	426	417	413	387	357
Пенсионери със социални пенсии	132	139	141	142	138

Източник: ТП на НОИ – гр. Шумен

По данни от ТП на НОИ – гр. Шумен в община Върбица към 31.12.2021 г. живеят 2409 пенсионери или 24% от населението. Лицата надтрудоспособна възраст с пенсии за стаж и възраст са 1334 или 55% от всички пенсионери. Пенсии за инвалидност получават 922 лица или 38% от пенсионерите. Социални пенсии получават 142 лица.

Таблица 8: Здравно-демографски анализ за община Върбица

	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Население	10 378 в т.ч	10 433 в т.ч.:	10 412 в т.ч.:	10 237 в т.ч.:
	3 343 в градовете	3 379 в градовете	3 352 в градовете	3 287 в градовете
	7 035 в селата	7 054 в селата	7 060 в селата	6 950 в селата
Живородени деца	86 в т. ч.:	80 в т.ч.:	64 в т.ч.:	60 в т.ч.:
	47 момчета	42 момчета	34 момчета	28 момчета
	39 момичета	38 момичета	28 момичета	32 момичета
Смъртност	128	126	155	163
Естествен прираст(промила)	-4,0‰	-4,4‰	-8,7‰	-15,2‰

Източник: РЗИ - Шумен

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот (48%–52%). В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

- Нездравословното хранене е рисков фактор за възникване на редица заболявания – ИБС(Исхемична болест на сърцето), МСБ (Мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване,

артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини и въглехидрати, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци.

- Злоупотребата с алкохол е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза; може да увреди половата функция, нервната система и др.

- Злоупотребата с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, която влошава качеството на живота и води до преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.

- Ниската физическа активност увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване, различни локализации на рак.

- Психосоциалният стрес повишава значително риска от възникване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

- Тютюнопушенето е причина за рак на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб и на сърдечно-съдовата система и има доказана причинна връзка с артеросклерозата.

Обезпокояващ е фактът, че броят на подрастващите, изложени на изброените по-горе рискови фактори нараства.

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. Размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Таблица 9: Информация за епидемичната обстановка и заразна заболяемост в община Върбица за периода 2018-2022 г. с посочени видове заболявания

Наименование ОЗБ	2018 г.	2018 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
	всичко	всичко	всичко	всичко	всичко
Салмонелози	2	3	3		2
Колиентерити		1	2		1
Ентероколити	15	27	7		1
Ротавирусни гастроентерит	2	8	4		2
ТБК+		1		1	2
Скарлатина	2	4			
Варицела	9	2		2	7
Вирусен хепатит А		11	8		
Вирусен хепатит В					
Шигелози	1				
Марсилска треска		2	1	1	
Лептоспироза		1			
Ку треска			2		
Лаймска борелиоза	1	1			
Остра вяла парализа					
COVID - 19			98	259	171
Ехинококоза			1	2	1
Други ОЗБ	4	4	5	2	1
Всичко:	36	65	131	267	188

Източник: РЗИ - Шумен

По данни от последното Преброяване на населението към 7.09.2021 г., 28% оценяват здравето си като много добро, 40% като добро и 17% като задоволително. Лоша и много лоша самооценка на здравето си дават само 5% от жителите на община Върбица.

Таблица 10: Население в община Върбица по самооценка на здравето към 7.09.2021 г.

Общо	Много добро	Добро	Задоволително	Лошо	Много лошо	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказано
7724	2194	3144	1360	351	26	19	19	611

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

На въпроса за наличие на ограничения поради здравословен проблем за последните 6 и повече месеца, само 2% от участниците в Преброяването на населението в община Върбица отговарят, че са били силно ограничени. Ограничени, но не толкова силно поради здравословни проблеми са били 8%, а 79% отговарят, че не са били ограничени.

Таблица 11: Население по наличие на ограничения през последните 6 и повече месеца поради здравословен проблем към 7.09.2021 г.

Общо	Да, силно ограничен/а	Да, ограничен/а, но не толкова силно	Не, не съм бил/а, ограничен/а	Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказано
7724	179	642	6070	166	56	611

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Таблица 12: Население в община Върбица с признати от ТЕЛК/НЕЛК вид и степен на увреждане към 7.09.2021 г.

Показател	Общо	Нямам	до 50%	50-70%	71-90%	Над 90%	Не желая да отговоря	Непоказано
Население до 16 г. с признати от ТЕЛК/НЕЛК вид и степен на увреждане	1152	993	4	3	8	6	-	138
Население на 16 и повече години с признат от ТЕЛК/НЕЛК процент на трайно намалена работоспособност/ вид степен на увреждане	6572	5246	85	361	234	185	44	417
ОБЩО	7724	6239	89	364	242	191	44	555

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Община Върбица е направила собствено проучване за броя на самотноживеещите и бездомни лица в общината по населени места. Данните са представени в следващата таблица:

Таблица 13: Самотноживеещи, бездомни и лица над 64 г. с невъзможност за самообслужване в община Върбица

Населено място	Бездомни	Самотноживеещи	Лица над 64 г. с невъзможност за самообслужване
гр. Върбица	3	248	85
с.Конево	0	19	2

с.Кьолмен	0	2	0
с.Иваново	0	29	6
с.Менгишево	0	35	0
с.Сушина	0	35	12
с.Ловец	0	34	18
с.Методиево	2	58	34
с.Маломир	0	32	12
с.Нова Бяла река	0	49	25
с.Бяла река	0	70	23
с.Тушовица	0	43	25
с.Станянци	1	21	13
с.Чернооково	0	28	16
с.Божурово	0	15	4
с.Крайгорци	0	25	18
Общо	6	743	208

Източник: Община Върбица

В община Върбица живеят 743 самотни възрастни хора и 208 лица над 64 годишна възраст в невъзможност за самообслужване. Това обуславя необходимостта от създаване на **ЦНСТ за стари хора** на територията на общината като държавна делегирана дейност.

По данни на РУ – Велики Преслав към края на 2022 година в община Върбица има едно лице под полицейска закрила. Децата, жертва на физическо насилие през 2022 година са 2. Децата жертва на трафик, установени на територията на общината през 2022 година са 17 – непълнолетни чужди граждани.

Поради зачестилите случаи на залавяне на емигранти, преминаващи през територията на общината има установена необходимост от изграждане на **Кризисен център за пълнолетни лица**, в който да бъдат временно настанявани лица в риск.

Анализът на тенденциите от гледна точка на потребностите и териториалния обхват на планираните социални услуги в област Шумен, показва, че потребителите с настоящ адрес на територията на община Върбица могат да ползват социални услуги в съседните общини, в обхвата на ДСП – Велики Преслав, както следва:

- ЦНСТ за деца без увреждания – община Велики Преслав;
- ЦСРИ – община Велики Преслав;
- Наблюдавано жилище – община Велики Преслав;
- Дом за пълнолетни лица с психични разстройства – община Смядово;
- Защитени жилища за лица с психични разстройства – община Смядово;
- ЦНСТ за пълнолетни лица с умствена изостаналост – община Смядово;
- ЦНСТ за пълнолетни лица с психични разстройства – община Смядово;
- ЦНСТ за пълнолетни лица с деменция – община Смядово;
- ЦОП – община Смядово.

Във връзка с идентифициране на потребностите от социални и интегрирани здравно-социални услуги сред населението, Община Върбица е провела представително проучване. Анкетата е извършена в периода 16-20 януари 2023 г. сред 51 пълнолетни граждани от различни населени места на общината. Общо 53% от анкетираните са жени и 47% - мъже.

Представяме резултатите от анкетното проучване.

1. Имате ли необходимост от ползване на социални услуги?

- не - 8 да – 43

Общо 84% от анкетираните посочват, че имат нужда и биха ползвали социални услуги.

2. Посочете от какви социални услуги се нуждаете от посочените видове?

- информиране и консултиране -19
- застъпничество и посредничество - 6
- общностна работа - 1
- терапия и рехабилитация - 11
- обучение за придобиване на умения - 1
- подкрепа за придобиване на трудови умения - 4
- дневна грижа - 17
- резидентна грижа - 27
- осигуряване на подслон - 2
- асистентска подкрепа - 9
- не се нуждая от социални услуги - 4

Значителен дял от анкетиранияте – 53% посочват, че се нуждаят от резидентна грижа. На второ място се откроява потребност от информиране и консултиране – 37% и на трето място е нуждата от дневна грижа – 33%. Общо 22% от анкетиранияте са посочили, че се нуждаят от терапия и рехабилитация, което предполага интегрирани здравно-социални услуги.

3. Каква е продължителността на социалните услуги, които ползвате/бихте ползвали?

- почасови - 25
- полудневни - 9
- целодневни - 19
- денонощни - 13

На въпроса за продължителността на социалните услуги, най-много лица са посочили, че се нуждаят от почасови грижи – 49%. Целодневни грижи са необходими за 37% от участниците в проучването, денонощни за 25%, а полудневни за 17%.

4. Къде предпочитате да получавате социални услуги?

- услуги в домашна среда - 37
- услуги в специализирана среда - 10
- услуги, които се предоставят мобилно -13

Услугите в домашна среда, към които се е ориентирала в момента Община Върбица като доставчик на социални услуги са най-предпочитаната форма според 73% от анкетиранияте. Мобилни услуги предпочитат 25% от попълнителите анкетата, а услуги в специализирана среда – 20%. (Забележка: Отговорите са повече от 100%, тъй като някои участници са посочили повече от един вид услуги.).

5. Как определяте от каква социална услуга имате нужда?

- Аз сам си решавам от каква социална услуга имам нужда и се насочвам - 33
- По документи издадени от лечебните заведения -13
- По решение на ТЕЛК - 15
- От служители (специалисти, които определят вида на социалната услуга) -13
- Друго, моля посочете:

Общо 65% от участниците в анкетата отговарят, че те сами преценяват и решават от какви социални услуги имат нужда. Около 29% считат, че социалните услуги, които трябва да ползват зависят от решението на ТЕЛК, а 25%, отговарят, че вида на социалните услуги се определя от служители – специалисти, които ги консултират.

6. Запознат ли сте с реда и условията за ползване на подходяща за Вас услуга?

- Да, запознах ме с услугите, които съществуват и каква подкрепа предлагат - 24
- Донякъде съм запознат/а със съществуващите социални услуги - 19
- Като цяло не съм ориентиран/а по въпроса - 7

Около 47% от участниците са запознати със съществуващите социални услуги, които се предлагат на територията на община Върбица. 37% отговарят, че са запознати донякъде и 14%, че не са ориентирани за реда и условията за ползване на социални услуги.

7. Кои от следните социални услуги трябва да функционират на територията на община Върбица според Вас?

- Център за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ за деца/младежи - 46
- Център за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ за стари хора - 46
- Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - 47
- Дневен център за пълнолетни лица с увреждания - 27
- Център за обществена подкрепа - 35
- Център за социална рехабилитация и интеграция - 37
- Кризисен център - 31
- Услуга „Асистентска подкрепа“ - 32
- Проект „Топъл обяд“ - 45
- Приемна грижа - 18
- Друго, моля посочете

Според участниците в проучването на територията на община Върбица има потребност от следните услуги: ЦНСТ за деца/младежи – 90% от анкетираните; ЦНСТ за стари хора – 90% от анкетираните; ЦНСТ за пълнолетни с физически увреждания – 92%; Дневен център за пълнолетни лица с увреждания – 53%, ЦОП – 68%, ЦСРИ – 73%, Кризисен център – 60%, Асистентска подкрепа – 63%, Топъл обяд – 88% и Приемна грижа – 35%.

8. Кой е източника за информация за предоставяните от община Върбица социални услуги?

- Устно, от доставчиците на социални услуги - 39
- Информационни материали – брошури, плакати и др. - 10
- Интернет страницата на община Върбица - 26
- Социални медии, фейсбук - 18
- Сайтове за социални проекти - 7
- Друго, моля посочете: Роднини - 1

Най-често потребителите получават информация за предоставяните социални услуги от Община Върбица устно от доставчика на услуги – 76%, от сайта на община Върбица – 51%, от други сайтове, социални медии, фейсбук – 35%, от сайтове за социални проекти -14% и от роднини – 2%.

9. Удовлетворени ли сте от социалните услуги, които ползвате в момента?

- Да изцяло съм угоден/а - 33
- Не съм угоден/а - 2
- Не ползвам социални услуги – 16

Изцяло удовлетворени от ползването в момента социални услуги са 65% от участниците в проучването. 31% не ползват социални услуги, а 4% отговарят, че не са удовлетворени.

10. Моля, попълнете следните данни за себе си:

Пол:

- Мъж - 24
- Жена - 27

Възраст:

- между 18 – 30 години - 6
- между 31 – 40 години - 10
- между 41 – 50 години - 6
- между 51 – 60 години - 4
- между 61 – 70 години - 14
- над 70 години - 11

Демографските процеси в община Върбица следват тенденциите за област Шумен и за страната и се характеризират с трайна тенденция за намаляване на броя на населението и на неговото застаряване. Основни причини за това са ниската

раждаемост, нарастването на смъртността и емиграцията на значителна част от младите хора. Данните показват, че в община Върбица живеят много деца, лица и семейства в риск и с нарастващи потребности от разнообразни и качествени социални услуги. Нараства необходимостта от изграждане на ЦНСТ за стари хора, ЦНСТ за лица с увреждания и Кризисен център за временно настаняване.

7. Информация за наличната социална, образователна и здравна инфраструктура в община Върбица

7.1 Социална инфраструктура

7.1.1. Социални услуги

На територията на община Върбица към момента действат три услуги, това са: „Домашен социален патронаж”, Личен асистент по Закона за личната помощ и социална услуга Асистенска подкрепа по Закона за социалните услуги.

Домашен социален патронаж и услугата, която се осъществява към него е предоставяна и финансирана ПРОГРАМА ЗА ХРАНИ И ОСНОВНО МАТЕРИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ 2021-2027 ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД + Операция BG05SFPR003-1.001 „Топъл обяд“ с капацитет 1300 човека. В тази услуга са обхванати всички населени места на община Върбица.

Домашен социален патронаж се намира на адрес: КК „Върбица, кв. 6, УПИ III, съгласно действащ устройствен план на КК „Върбица” и е обявен като такъв с Решение 2-1/23.02.2004 г. на Общински съвет Върбица. Патронажът разполага със следното оборудване за приготвяне на храна - две електрически печки с общо десет котлона, една печка с две фурни, закупени нови 4 броя професионални електрически фурни, закупено допълнително оборудване със средства осигурени от Фонд „Социална закрила“ към МТСП и необходимия инвентар за подготвяне на топла храна за хиляда и триста души.

Транспортните средства, с които се доставя храната до 18 пункта във всички населени места са общо 4 броя, а именно: Микробус „Форд транспортер,, с рег. № Н 14 56 ВР; „Опел Комбо,, с рег. № Н 84 13 ВС; „ Сеат Инка,, с рег. № Н 97 73 ВС. В случай на внезапна повреда на автомобил е предвиден резервен автомобил „Нисан», с рег.№ Н 0581ВХ.

Всеки работен ден храната се разнася до пунктовете на селата Нова Бяла река, Бяла река, Тушовица, Маломир, Станянци, Божурово, Чернооково, Крайгорци, Менгишево, Кьолмен, Конево, Иваново, Методиево, Сушина, Ловец, квартал Трошка на гр. Върбица и град Върбица, В случай, когато потребителите са в невъзможност да дойдат до пункта да си получат храната поради влошено здравословно състояние или напреднала възраст, храната им се предоставя на адрес.

Персоналът работещ в ДСП е както следва:

- Домакин – 1бр.
- Готвач – 1бр.
- Работник – кухня – 6бр.
- Шофьор – 3бр.
- Товарач – 3бр.

Към момента капацитетът е запълнен и патронажа обслужва 1300 лица от всички населени места в общината.

Услугата **Личен асистент** – по Закона за личната помощ се предоставя 86 потребители.

През септември 2019 г. се сключи споразумение между Община Върбица, Агенция социално подпомагане и Национален осигурителен институт по Механизма за лична помощ, с който се осигуряват лични асистенти на ползвателите на лична помощ, които са:

- хората с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност;
- децата с право на чужда помощ с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност;

- децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност

Ползвател на лична помощ е човек с увреждане, довело до ограничения в способността му за самостоятелно обслужване в ежедневието и до зависимост от чужда помощ, която да компенсира функционалния дефицит и да осигури подкрепа за упражняването на основните му права и пълноценно участие в обществото.

Чрез предоставяне на услугата „личен асистент” се подобрява качеството на живот и ще се подпомогнат възможностите им за независимост и за социално включване на потребителите

В Община Върбица към 31.12.2022г . има наети 87 лични асистенти по Закона за лична помощ, като броят им постоянно нараства.

Асистентска подкрепа – делегирана от държавата дейност от 2022 г., с капацитет 28 потребители. Към края на 2022 година са обхванати 26 потребители, които получават подкрепа от назначените 25 социални асистенти.

През месец януари 2021 г. Община Върбица стартира предоставяне на социалната услуга „Асистентска подкрепа”, като делегирана държавата дейност с финансиране от държавния бюджет. Социалната услуга „Асистентска подкрепа” е специализирана социална услуга която включва подкрепа от асистент за самообслужване, движение и придвижване, промяна и поддържане на позицията на тялото; изпълнение на ежедневни и домакински дейности и комуникация. Социалната услуга „Асистентска подкрепа” се предоставя за : лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност; деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват „Асистентска подкрепа” или за които не се получава помощ за грижа в домашна среда по реда на друг закон.

Патронажна грижа – предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги и психологическа подкрепа и консултиране на лица с увреждания и възрастни хора, с проектно финансиране.

През 2021 – 2022 година са реализирани следните проекти и дейности:

- Проект „**Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Върбица** “ по процедура „Патронажна грижа” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. На 21.05.2021 г. е подписан административен договор и започна изпълнението на дейностите, които приключват на 21.01.2023 г.

Патронажна грижа: Изпълнението на тази дейност е свързано с необходимостта от мобилизиране на допълнителни ресурси в община Върбица за оказване на допълнително подкрепа на хора, изпаднали в уязвима ситуация в следствие на пандемията Ковид 19. Дейността е насочена преди всичко към уязвими групи от хора - възрастни и самотно живеещи, които имат затруднения за самообслужване, хора, поставени под карантина, хора с увреждания и др. Първоначално се предвиждаше да бъдат подбрани 28 души от изброените групи, които да се включат в услугите по проекта. По време на изпълнението на проектните дейности се предвижда да се прави текуща оценка на други хора от уязвимите групи и при евентуално идентифициране на нужди да се включат и още нуждаещи се в услугите.

Дейността включва цялостната организация и предоставянето на социалната услуга в следните направления:

1. Предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги за нуждаещи се лица с увреждания и възрастни хора.
2. Предоставяне на психологическа подкрепа, консултиране.
3. Доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, вкл. лекарства (закупени със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по настоящата операция), заплащане на битови сметки, заявяване и получаване на неотложни административни и битови услуги (със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по настоящата операция).
4. Транспорт на персонала, предоставящ патронажна грижа, от/до домовете на лицата.

Предоставянето на социалната услуга се извършва от 5 домашни помощници, които предоставят социални услуги, включващи доставка на храна, хранителни продукти и продукти от първа необходимост, вкл. лекарства (закупени със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по настоящата операция), заплащане на битови сметки, заявяване и получаване на неотложни административни и битови услуги (със средства на потребителите или с други средства, различни от тези по настоящата операция). Всеки потребител ще получава услуга в рамките до 2 часа на ден. Предоставянето на интегрирани здравно-социални услуги (патронажната грижа) е за период от 12 месеца.

Осигурено е медицинско лице, което предоставя почасови здравни услуги в дома на потребителите съобразно Методика на Министерство на здравеопазването. Почасово е бъде нает и психолог, който оказва психологическа подкрепа и консултиране на потребители, при възникнали нужди и оказване на помощ на потребителите за справяне с психологични проблеми. С изпълнението на тези дейности се цели да се осигури комплексна социално - здравна и психологическа подкрепа на лица изпаднали в социална изолация в резултат на пандемията. Домашните помощници, медицинското лице и психолога при изпълнението на своите служебни задължения спазват всички мерки за дезинфекция и предпазване на потребителите от заразяване. По проекта са осигурени предпазни и дезинфекционни материали за наетия персонал и екипа. При стартирането на услугите потребителите подписват договор и декларация за съгласие относно предоставянето на вида на услугата, която желаят да ползват. Изпълнението на мобилната интегрирана социална - здравна услуга, чрез акт за възлагане от кмета на община Върбица и решение на ОбС Върбица е възложено на звено в Общината.

Община Върбица започва изпълнение на проект „Грижа в дома в община Върбица, финансиран по Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027 г., Процедура BG05SFPR002-2.001 – Грижа в дома. Договорът за безвъзмездна финансова помощ приключва на 31.03.2024 г. По проектът ще бъдат предоставяни социални услуги на 63 възрастни хора в невъзможност за самообслужване и лица с увреждания. Услугите ще се обезпечават от 18 домашни помощници – 1 координатор/диспечер и 1 медицинско лице.

7.1.2. Жилищни условия

Количествените и качествените характеристики на сградния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. Териториите за обитаване са свързани със състоянието на жилищния фонд и стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ. Териториите за обитаване са в постоянно взаимодействие с останалите територии (обществено обслужване, транспорт и комуникации, техническа инфраструктура и др.) и по този начин се формира комплексната урбанизирана среда на селищната система в общината.

По данни на НСИ от преброяването към 01.02.2011 г.³ жилищните сгради в община Върбица са 4049. От тях 3042 или 75% обитавани, 986 (24%) необитавани и 21 или 1% вили или временно обитавани. Най-много са сградите в град Върбица – 1065 (26%) и в село Бяла река – 465 (11%).

Таблица 14: Жилищни сгради в община Върбица по период на построяване (брой)

Общо	До края на 1949 г.	1950 – 1959 г.	1960 – 1969 г.	1970 – 1979 г.	1980 – 1989 г.	1990 – 1999 г.	2000 – 2011 г.
4049	1130	672	853	509	627	150	108

Източник: НСИ - Преброяване на населението и жилищния фонд 2011 г.

В общината има 1130 жилищни сгради, строени до 1949 г. (28% от жилищния фонд). Най-много сгради са построени от 1960 до 1979 г. – 853 (34%). Около 17% от сградите във

³ На етапа на изготвяне на Анализа на потребностите от социални услуги НСИ все още не е публикувал официални данни за жилищния фонд и средата на обитаване към 7.09.2021 г.

Върбица са от периода 1950-1959 г., 19% от сградния фонд е строен от 1980 до 1999 г. и едва 2% са новите постройки, въведени в експлоатация от 2000 до 2011 г.

Актуални данни за средата на обитаване ще бъдат получени след публикуване на резултатите от новото Преброяване на населението и жилищния фонд през септември 2021 г.

Таблица 15: Основни характеристики на жилищния фонд в община Върбица 2015-2020 г.

Показатели	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Жилищни сгради	Брой	4067	4067	4067	4069	4071	4072
По материал на външните стени на сградата							
стоманобетонни	Брой	31	31	31	32	33	33
панелни	Брой	3	3	3	3	3	3
тухлени	Брой	1841	1841	1841	1842	1843	1844
други	Брой	2192	2192	2192	2192	2192	2192
Жилища	Брой	4680	4680	4680	4682	4684	4686
По форма на собственост							
Държавни и общински	Брой	61	61	61	61	61	61
Частни на юридически лица	Брой	10	10	10	11	11	11
Частни на физически лица	Брой	4609	4609	4609	4610	4612	4614
По брой на стаите							
едностайни	Брой	536	536	536	536	536	536
двустайни	Брой	1412	1412	1412	1413	1414	1414
трестайни	Брой	1575	1575	1575	1575	1575	1577
четирестайни	Брой	753	753	753	754	754	754
петстайни	Брой	190	190	190	190	191	191
с шест и повече стаи	Брой	214	214	214	214	214	214
Полезна площ	кв. м	296374	296374	296374	296508	296670	296814
жилищна	кв. м	218524	218524	218524	218616	248560	248687
спомагателна	кв. м	48047	48047	48047	48078	48110	48127
площ на кухни	кв. м	29803	29803	29803	29814	-	-
Въведени в експлоатация							
Сгради – брой, в т.ч.	Брой	-	-	-	2	2	1
Нови	Брой	-	-	-	2	1	1
Разширени	Брой	-	-	-	-	1	-
Жилища - брой	Брой	-	-	-	2	2	2
Полезна площ	кв. м	-	-	-	134	162	144

Източник: Национален статистически институт

Към 2020 г. в община Върбица има 4072 жилищни сгради. Общият брой на самостоятелните жилища е 4686, с полезна площ 296814 кв.м. и жилищна площ 248687 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2020 г. е 23,88 кв.м.

По брой на стаите преобладават двустайни и трестайни жилища – общо 2991 броя или 64%. По вида на конструкцията 1844 сгради (около 45%) са масивни/тухлени, 33 сгради са стоманобетонни, 3 панелни и най-много - 2192 сгради с други конструкции (в т.ч. кирпич).

По данни на НСИ за периода 2015-2020 г. в община Върбица са въведени в експлоатация общо 4 нови и 1 разширена жилищни сгради с полезна площ 440 кв.м.

Жилищният фонд в общината като цяло е остарял и амортизиран, което е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики на значителна част от сградите. Външните стени на повечето стари сгради имат до пет пъти по-големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство. В масовия случай сутерените и таванските плочи на съществуващия жилищен сграден фонд са без топлоизолация. Топлинните загуби през прозорците и балконските врати са над 50% и се дължат предимно на ниските топлоизолационни качества на използваната дограма и некачествен монтаж, лошото физическо състояние на фасадите на сградите и конструкциите.

7.1.3. Транспортни връзки за достъп на социалните услуги и обезпечаване на ползването им

Община Върбица няма важно транспортно-географско положение, през нея не преминават Транс-Европейски коридори и е встрани от главни пътни артерии, но съществуват добри транспортни връзки и изградена пътна инфраструктура.

Територията на община Върбица се обслужва основно от автомобилен транспорт. Чрез него се осъществяват производствените връзки и гражданските пътувания между населените места. Функционират общинска и републиканска пътна мрежа, осигуряващи връзки на населението от общината до общинския център - град Върбица, областния център - град Шумен и до съседни и по-големи градове /Търговище, Варна, Русе, Бургас и др./.

Анализът на транспортната достъпност показва, че съществуват транспортни връзки с всички околни населени места. Регионалните връзки на град Върбица и останалите селища в общината са добре изградени като същите са формирали добра транспортно-комуникационна обвързаност помежду си, както и с основните областни центрове в региона.

Пътната мрежа на територията на общината е добре развита с по-голяма гъстота в южната част, което е обусловено от релефа и разположението на населените места.

Таблица 16: Списък на пътища и дължина на пътната мрежа на територията на община Върбица

№	Наименование на пътя	от км.	до км.	Дълж. км.	Дълж. км. с настилка
	Републикански пътища				
	<i>Първи клас</i>				
I-7	"Граница Румъния - о.п.Силистра-о.п.Дулово-о.п.Шумен-о.п.Велики Преслав-Върбица-Бероново-Мараша-о.п.Ямбол-о.п.Елхово-Гранитово-Мелница-Лесово-граница Турция"	145+415	189+300	43,885	43,885
					43,885
	<i>Трети клас</i>				
И-7304	(Веселиново-Лозарево) - Риш - Тушовица -Бяла река - Нова Бяла река - Върбица	9+667	28+630	18,963	18,963
					18,963
	Общински пътища				
70043	/1-7 Велики Преслав - Върбица/ - Сушина -Ловец - Конево - /1-7/	0+000	11+500	11,500	11,500
70044	/1-7 Конево- Върбица/ - Станянци -Чернооково - Крайгорци	0+000	8+700	8,700	8,700
70068	/1-7 Велики Преслав - Върбица/ - Иваново - Методиево	0+000	4+500	4,500	4,500
40072	/1-4 Омуртаг - Търговище/ - Стража -Драгановец - гран. община Търговище	24+400	27+250	2,850	2,850
73024	/МІ-7304 Нова Бяла река - Върбица/ -Маломир	0+000	2+570	2,570	2,570
М1	/1-7 Иваново - Върбица/ Конево - гран. община Търговище	0+000	1+986	1,986	1,986
48322	/Станянци - Божурово/ гран общ. Омуртаг -Величка	0+000	0+900	0,900	0,900
40076	гран. Община Търговище - Методиево	2+000	6+500	4,500	4,500
70045	/1-7 Велики Преслав - Върбица/ - Кьолмен	0+000	1+800	1,800	1,800
				39,306	39,306

Източник: Областно пътно управление - Шумен

На територията на община Върбица преминава един първокласен път номер 7 с обща дължина 43,885 км, както и два третокласни пътя – номер 111 и номер 7304 с обща дължина 18,963 км.

Общата дължина на пътната мрежа на територията на община Върбица е 102,154 км. от които:

- Републиканска пътна мрежа – 62, 848 км.
- Общинска пътна мрежа – 39, 306 км.

Почти 50% от първокласната пътна мрежа е в лошо състояние, а останалата част е в средно добро състояние. При второкласната пътна мрежа 4/5-ти е в лошо състояние и едва 1/5-та е със средно добро състояние.

Таблица 17: Състояние на републиканската пътна мрежа в община Върбица

№	Път №	Наименование на Републикански път	Добро	Средно	Лошо
ОБЩИНА ВЪРБИЦА					
1	1-7	Граница Румъния - о.п.Силистра-	-	-	3,735
		о.п.Дулово-о.п.Шумен-о.п.Велики	-	17,500	-
		Преслав-Върбица-Бероново-Мараша-	-	-	16,350
		о.п.Ямбол-о п.Елхово-Гранитово-	-	6,300	-
		Мелница-Лесово-граница Турция"	0,000	23,800	20,085
За пътища I-ри клас			0,000	23,800	20,085
2	111-7304	(Веселиново-Лозарево) - Риш -	-	3,833	-
		Тушовица -Бяла река - Нова Бяла	-	-	15,130
		река - Върбица	0,000	3,833	15,130
За пътища III-ти клас			0,000	3,833	15,130

От общинския център град Върбица до всяко от петнадесетте селища има транспортен достъп по път с асфалтово покритие. Поради липса на достатъчно финансови средства са правени само текущи ремонти по общински пътища, включващи частично изкърпване на дупки. Липсата на възможност за осъществяване на мероприятия по ежегодни текущи ремонти и планови основни ремонти е довела до общо влошаване състоянието на пътната настилка. Хоризонталната маркировка не се подновява, на места липсват пътни знаци. Към настоящия момент състоянието на пътната мрежа на общината е лошо и има нужда от ремонт и профилактика на съществуващите и направа на нови водоотводни съоръжения /канавки, водостоци, мостове/, както и поставяне на липсващите знаци.

Общинските пътища, изградени предимно с асфалтово покритие са в лошо състояние. Като цяло, пътната мрежа в общината не е добре развита и в лошо състояние. Има известни затруднения за придвижване до общинския център от най-отдалечените, части на общината, което се дължи на сравнително тежки теренни особености.

Община Върбица е създадала Общинско транспортно предприятие, което ще поеме превоза на населението от селата до общинския център. Предстои закупуването на пътнически микробуси. Предвижда се услугата да бъде безплатна за гражданите и изцяло финансирана от общинския бюджет.

Транспортните връзки с областният център гр. Шумен са ежедневни и достатъчни. Удобен обществен транспорт има и за град Смядово.

7.2. Образование

В община Върбица има добре функционираща система за предучилищно и училищно образование, възпитание и личностна подкрепа, които се осигуряват в детските градини и училищата. Образователната система е добре организирана, обезпечена с кадри и материално-техническа база и осигурява общообразователната и професионална подготовка на учащите се.

Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии

за развитие на образованието. Развитието на демографските процеси на територията на общината се отразяват негативно върху мрежата от учебни заведения. Училищната мрежата в общината вече е достигнала предела на оптимизация.

На територията на община Върбица функционират 4 училища и 10 целодневни детски градини.

Таблица 18: Образователна система на територията на община Върбица към януари 2023 г.

№	Училища	ДГ	Населено място
1.	СУ"П.Хилендарски"	ДГ "Славейче"	гр.Върбица
2.	Обединено училище "Св. св.Кирил и Методий"	ДГ"Кокиче"	с.Бяла река
3.	ОУ"Гео Милев"	ДГ"Младост"	с.Чернооково
4.	ОУ"Васил Левски"	ДГ"Детски свят"	с .Иваново
5.		ДГ "Мир"	с .Маломир
6.		ДГ"Щурче"	с.Тушовица
7.		ДГ"Снежанка"	с .Сушина
8.		ДГ "Детелина"	с .Ловец
9.		ДГ"Червена шапчица"	с.Менгишево
10.		ДГ"Щастливо детство"	с.Н.Бяла река

Източник: Община Върбица

В детските градини се приемат деца на възраст 3 – 7 години, по желание на родителите (съгласно ЗПУО, Наредба №5 за предучилищно образование и Наредба за условията и реда за записване, отписване и преместване на деца в общинските детски градини на територията на община Върбица), като групите се оформят по възрастов принцип.

Капацитетът на детските заведения в община Върбица е напълно достатъчен за да обхване всички деца от 3 до 7 годишна възраст на територията на общината. На 100 деца в общината се падат 110 места в детските градини.

Инвестирането в предучилищното образование е инвестиране в бъдещето, защото е доказано, че в периода между третата и седмата години в най-голяма степен се формират когнитивни, социални, емоционални и най-вече езикови умения и интелигентност на децата.

Всички деца на 5 и 6-годишна възраст в община Върбица, за които е задължително предучилищно образование са обхванати и посещават подготвителните групи в детските градини.

В детските градини обучението на децата със специални образователни потребности се подпомага от ресурсен учител съобразно потребностите им. Броят на ресурсните учители се определя от броя на децата и учениците със СОП, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане.

Таблица 19: Справка на броя на децата в ДГ в община Върбица към януари 2023 г.

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	Общ брой
1.	ДГ „Славейче“ –Върбица	96
2.	ДГ „Щастливо детство"- Н.Б.река	18
3.	ДГ „Червената шапчица"- Менгишево	12
4.	ДГ „Кокиче"- Бяла река	23
5.	ДГ „Мир"- Маломир	22
6.	ДГ „Детски свят"- Иваново	15
7.	ДГ „Снежанка"- Сушина	12
8.	ДГ „Младост"- Чернооково	27
9.	ДГ „Щурче"- Тушовица	12
10.	ДГ „Детелина"- Ловец	14
	Общо:	251

Източник: Община Върбица

В община Върбица функционират 4 училища: СОУ „Паисий Хилендарски” - гр.Върбица, 2 основни училища ОУ „Гео Милев” - с.Чернооково и ОУ „Васил Левски” – с. Иваново и 1 обединено училище ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“ - с.Бяла река. Средишни са средното училище в гр. Върбица и основните училища в с. Бяла река и с. Чернооково. Защитено е ОУ „Васил Левски“ – с. Иваново.

Таблица 20: Справка на броя на учениците в училищата в община Върбица към януари 2023 г.

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	Брой ученици
1	СУ „Св.П.Хилендарски”, гр.Върбица	546
2	ОУ „Васил Левски”, с.Иваново	24
3	ОУ „Гео Милев”, с.Чернооково	48
4	ОУ „Св.св. Кирил и Методий”, с.Бяла река	139
	Общо	757

Източник: Община Върбица

Таблица 21: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища по учебни години

Учебни години	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Брой училища	5	4	4	4	4
Брой учители	92	80	85	84	86
Брой паралелки	44	41	38	36	36
Брой ученици	875	836	834	794	758
в т.ч. - мъже	451	421	423	400	383
в т.ч. - жени	424	415	411	394	375

Източник: НСИ - <https://infostat.nsi.bg>

В община Върбица е установена трайна тенденция на намаляване броя на учениците. През учебната 2021/2022 г. в местните училища и професионалната гимназия обучават 758 ученици, а през учебната 2017/2018 г. – 875. Броят им за изследваните 5 учебни години е намалял със 117 или с 13%. Паралелките в училищата също намаляват и през последната учебна година са 36. В структурата на учениците по пол съотношението е почти напълно равно - момчета 50,5% и момичетата са 49,5%.

Броят на учителите в местните учебни заведения се запазва относително постоянен и към 2021/2022 учебна година е 86.

Сериозен проблем в общината е неблагоприятната тенденция за нарастване броя на напусналите образователната система ученици.

По данни на НСИ напусналите преждевременно основното образование ученици от община Върбица през последните пет учебни години са 125, разпределени, както следва:

- 2017/2018 г. – 24 ученици от I до VII клас;
- 2018/2019 г. – 20 ученици от I до VII клас;
- 2019/2020 г. – 14 ученици от I до VII клас.

Средно около 20 деца и младежи в общината отпадат от образователната система всяка година.

Сферата на образованието в община Върбица като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Материалната база на учебните и детски заведения в общината като цяло е добра.

7.3. Здравеопазване

Системата на здравеопазването в община Върбица включва: Доболнична помощ и един медицински център. Доболничната помощ се осъществява от общопрактикуващи лекари и специализирани медицински практики.

Таблица 22: Брой и вид лечебни и здравни заведения в община Върбица, в т.ч. – болници, медицински центрове (МЦ), ДКЦ, лечебни заведения за извънболнична помощ, хосписи, лаборатории

	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
ЛЗБП					
-	-	-	-	-	-
ЛЗИБП					
МДЛ	-	-	-	-	-
МТЛ	1 бр.	1 бр.	1 бр.	1 бр.	1 бр.
ЛЕКАРИ					
ОПЛ	4бр.	4бр.	4бр.	4бр.	3бр.
СИМП	-	-	-	-	-
АПДП-ИП	2бр.	2бр.	2бр.	2бр.	2бр.
АПДП-ГП	-	-	-	-	-

Източник: РЗИ - Шумен

Забележка: Използвани съкращения в таблицата:

МДЛ – Медико-диагностична лаборатория

МТЛ – Медикотехническа лаборатория

СИМП – Специализирана извънболнична медицинска помощ

ОПЛ – Общо практикуващ лекар

АПДП-ИП – Амбулатория за първична дентална помощ-индивидуална практика

АПДП-ГП – Амбулатория за първична дентална помощ-групова практика

ЛЗБП – Лечебно заведение за болнична помощ

ЛЗИБП – Лечебно заведение за извънболнична помощ

ЗЗ – Здравно заведение

МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение

На територията на Община Върбица има трима лични лекари в това число в гр. Върбица, в с.Бяла река и с.Нова Бяла река. В общината практикуват двама стоматолози в с. Бяла река и в с. Иваново. Към всеки личен лекар има по една медицинска сестра или фелдшер. Към края на 2022 година има три свободни практики в гр. Върбица, с.Менгишево и с. Станянци.

Таблица 23: Брой лекари в община Върбица, в т.ч. общопрактикуващи лекари (ОПЛ), медицински специалисти, стоматолози и други с разбивка по медицински специалности:

Специалност	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Обща медицина	1	1	1	1	1
Зачислени за специализация по Обща медицина	2	2	2	2	1
Община медицина и педиатрия	1	1	1	1	1
Дентална медицина	2	2	2	2	2
Общо:	6	6	6	6	5

Източник: РЗИ - Шумен

Центърът за спешна медицинска помощ (ЦСМП) е единственото здравно заведение на територията на общината, в него са ангажирани седем фелдшери, четири медицински сестри, шестима шофьори, един санитар. Обслужват се от три автомобила като във всеки един от тях има кислородни бутилки. Техническото оборудване е задоволително, центъра разполага със

специален апарат, с който се измерват основните жизнени показатели, но с отделен ЕКГ не разполага, дефибрилатор, пулсомер и др.

Общината не разполага с местни кадри-медицински специалисти, затова повечето лекари - специалисти пътуват от гр. Велики Преслав и гр. Шумен. Това са: един невролог; двама педиатри и един стоматолог.

Общината разполага с лаборатория, в която се извършват изследвания на кръв, урина, правят се профили за диабет и др.

Има оборудвани помещения в селата: с.Станянци, с.Божурово, с.Чернооково, с.Крайгорци, с.Нова Бяла река, с.Бяла река, с.Методиево, с.Маломир, с.Ловец, с.Сушина, с.Менгишево, с.Конево, с.Кьолмен, с.Тушовица, пригодени за медицински прегледи.

На територията на Община Върбица има две аптеки обслужващи цялата община, имащи договор с Районна здравноосигурителна каса (РЗОК).

За здравето на децата в училищата и детските градини се грижат пет медицински сестри. Във всяко училище има медицински кабинет, където може да се окаже първа медицинска помощ и една медицинска сестра обслужваща няколко учебни заведения.

Осигуреността от лекари на човек от населението е значително под средните стойности за страната. На един лекар в община Върбица през 2021 г. се падат 2559 пациенти, а на един лекар по дентална медицина – 10237 души.

Общината разполага с ЦСМП, който е на разположение 24 часа и телефон 112. Има кабинети на различни видове специалисти. Разпределението на населението спрямо личните лекари е неравномерно и това създава известни затруднения на гражданите. Не могат да бъдат извършвани прегледи от специалисти по населени места.

Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е относително добра, но с териториални диспропорции и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в засилването на ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение, както и в ускоряване на процесите на навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

Развитието на качествено здравеопазване в общината трябва да бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център;
- Модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения, чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура, за което към момента са предприети мерки;
- Привличане на млади медицински кадри за работа в общината;
- Укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на профилактиката и първичната помощ за сметка на болничното лечение;
- Подобряване на здравния статус на местното население;
- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

8. Информация и прогноза за необходимите служители за извършване на дейността по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги

8.1. Информация за текущото състояние на работещите в социалните и интегрираните здравно-социални услуги, действащи на територията на общината

Персоналът работещ в Домашен социален патронаж – Върбица е както следва:

- Домакин – 1бр.
- Готвач – 1бр.
- Работник – кухня – 6бр.
- Шофьор – 3бр.
- Товарач – 3бр.

Персоналът работещ към социалната услуга Асистентска подкрепа е:

- Социални асистенти – 25 бр.

По проект „Грижа в дома” през пролетта на 2023 г. предстои да бъдат назначени 18 домашни помощници – 1 координатор/диспечер и 1 медицинско лице.

8.2. Информация, относно регистрираните безработни лица на територията на общината:

Върбица е една от общините с висока безработица в България. Равнището на безработица през последните години намалява, но остава със стойности значително над средните за област Шумен и за страната.

Таблица 24: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица 2015-2021 г.

	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Средно годишен брой регистрирани лица	1255	1166	1069	788	761	549	509	-
Средно годишно равнище на безработица в %	40,3%	37,4%	34,3%	25,3%	24,4%	17,6%	18,6%	21,13%

Източник: Дирекция „Бюро по труда” – гр. Велики Преслав

Равнището на безработица в община Върбица намалява значително – с 21,7 пункта за периода 2015-2021 г. Средногодишният брой на регистрираните безработни лица към 2021 г. е 509 (със 746 души по-малко спрямо 2015 г., но с 40 повече спрямо 2020 г.). Равнището на безработица през 2020 г. достига най-ниските си нива за отчетния период – 17,6%, но през 2021 г. се покачва с 1 пункт до 18,6%, при средни стойности за област Шумен (9,2%) и за страната (5,5%). За последната анализирана - 2022 година е отчетен нов ръст на безработицата и тя достига 21,13%, при средни стойности за страната – 4,7%. Причините са пандемията от коронавирус и общата икономическа криза в резултат на войната в Украйна, инфлацията и високите цени на горивата и енергоносителите.

Разпределението на регистрираните безработни лица по пол през 2021 г. е 52% безработни жени срещу 48% безработни мъже. Жените остават по-силно засегнати от липсата на работни места, при тях дисбалансите между притежаваната квалификация, образование и търсенето на местния пазар на труда стават все по-големи.

Високата безработицата се отразява негативно на общото социално-икономическо развитие в община Върбица. Пазарът на труда се нуждае от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки, включително за намаляване дела на трайно безработните лица, чрез обучения и преквалификация.

Предвид осигуряване на работна ръка в социалните услуги е необходимо проучването на местния пазар на труда, което включва представяне на данни, свързани с наличието на лица с медицинско образование; с образование в областта на „Хуманитарните науки“; с предишен опит в социалните услуги и други.

По данни на ДБТ – гр. Велики Преслав, към 31.12.2022 г. за територията на община Върбица няма регистрирани лица с медицинско образование – лекари, медицински сестри, рехабилитатори и други, търсещи работа.

В бюро по труда са регистрирани 6 безработни лица с хуманитарно образование – психология, социални науки, педагогика и др. Търсещите работа лица с предишен опит в предоставянето на социални услуги са 37. Тези кадри са потенциални служители в социалната сфера на община Върбица и биха обезпечили нуждите от персонал в новоразкритите социални услуги.

Община Върбица работи активно за привличане на млади специалисти с медицинско и социално образование за работа на територията на общината.

Към края на 2022 година има 10 студенти в медицински, хуманитарни и социални специалности, на които Общината възнамерява да предложи стипендии, срещу ангажимент да се върнат и да работят в местните социални и интегрирани здравно-социални услуги.

8.3. Прогноза за необходимите служители за извършване на дейността по предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги:

За предоставяне на съществуващата социална услуга Асистентска подкрепа са необходими:

- 25 социални асистенти на щат към Общинска администрация – Върбица – няма незаети длъжности към момента;
- 18 домашни помощници – ще бъдат назначени от април 2023 г. на щат към Общинска администрация – Върбица;
- 1 координатор/диспечер – ще бъде назначен от април 2023 г.
- 1 медицинско лице – ще бъде назначено от април 2023 г.

За предоставяне на бъдещи социални услуги в общината ще са необходими:

За ЦНСТСХ

- Ръководител – 1 брой
- Социален работник – 1 брой
- Медицинска сестра – 1 брой
- Социален асистент – 3 броя
- Рехабилитатор/Кинезитерапевт – 1 брой
- Санитари – 3 броя

За ЦНСТПЛФУ

- Ръководител – 1 брой
- Социален работник – 1 брой
- Медицинска сестра – 1 брой
- Социален асистент – 3 броя
- Трудотерапевт – 1 брой
- Кинезитерапевт – 1 брой
- Санитари – 3 броя

За КЗПЛ

- Ръководител – 1 брой;
- Психолог – 1 брой;
- Социален работник – 1 брой.

9. Прогнозиране и планиране на необходимите социални и интегрирани здравно-социални услуги

В отговор на идентифицираните с настоящия Анализ потребности от социални и интегрирани здравно-социални услуги, Община Върбица възнамерява да разкрие 3 нови социални услуги, както следва:

- **Център за настаняване от семеен тип за стари хора /ЦНСТСХ/ с капацитет 15 броя потребители.**

За нуждите на тази услуга Община Върбица ще предостави сграда в с. Ловец.

- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания /ЦНСТПЛФУ/ с капацитет 15 броя потребители.**

За нуждите на тази услуга Община Върбица ще предостави сграда в с. Тушовица.

- **Кризисен център за пълнолетни лица /КЦПЛ/ с капацитет 10 броя потребители**

За нуждите на тази услуга Община Върбица ще предостави сграда в с. Нова Бяла река.

Максималният брой на потребителите на всички социални услуги по чл. 12 и чл. 15 от ЗСУ, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет, са определени автоматично в Приложение №5 на страница – Карта по формули и критерии съгласно приложението, при попълване на всички данни в страница - Критерии.

Изведени са потребностите на община Върбица от социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво, които ще се обсъждат и съгласуват между кметовете на другите общини в областта с цел планиране от общината на потребностите ѝ от социални и интегрирани здравно-социални услуги на областно ниво, както и възможностите на общината да създаде СУ на областно ниво на територията си.

Таблица 25: Допустим максимален брой на потребителите на социални услуги в община Върбица по критериите и по видове социални услуги, за които се осигурява изцяло или частично финансиране от държавния бюджет

№	Дейност по чл. 15 от ЗСУ	Максимален брой потребители
1	информирание и консултиране (специализирана)	15
2	застъпничество и посредничество	11
3	терапия и рехабилитация	18
4	обучение за придобиване на умения	13
5	подкрепа за придобиване на трудови умения	6
6	дневна грижа за деца с трайни увреждания	6
7	дневна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания	18
8	резидентна грижа за деца без увреждания	2
9	резидентна грижа за деца с трайни увреждания	2
10	резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства	13
11	резидентна грижа за пълнолетни лица с интелектуални затруднения	9
12	резидентна грижа за пълнолетни лица с физически увреждания	45
13	резидентна грижа за пълнолетни лица с деменция	3
14	резидентна грижа за пълнолетни лица със сетивни увреждания	2
15	резидентна грижа за лица в надтрудоспособна възраст без увреждания	14
16	здравно-социални услуги за резидентна грижа за деца с трайни увреждания с потребност от постоянни медицински грижи са:	1
17	здравно-социални услуги за резидентна грижа за пълнолетни лица с трайни	3

	увреждания с потребност от постоянни медицински грижи	
18	здравно-социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора в невъзможност за самообслужване с потребност от постоянни медицински грижи с	5
19	осигуряване на подслон за бездомни лица	1
20	осигуряване на подслон за лица в кризисна ситуация	1
21	осигуряване на подслон за деца, пострадали от домашно насилие и деца, жертви на трафик	1
22	осигуряване на подслон за пълнолетни лица, пострадали от домашно насилие и лица жертви на трафик	1

Виж Приложение №5.

10. Изводи

Анализът на потребностите от социални услуги е ключов фактор за определянето на вида, капацитета и териториалното разпределение на различните социални услуги. Разглеждането на нуждите от грижа, подкрепа и социално включване показва, че потребностите по своята същност се различават изключително силно според особеностите на отделните рискови групи.

Потребностите от социални услуги могат да възникнат в различни ситуации за отделните рискови групи. Причините за наличие на потребност варират от здравословни до такива, обусловени от отделни житейски решения.

- Потребностите, произтичащи от демографски особености засягат възрастните хора и нуждата им от грижа в домашна среда или в институция.
- Потребностите, произтичащи от здравословни особености се отнасят до хората с различни увреждания - физически увреждания, деменция, психични разстройства,
- умствена изостаналост, сетивни нарушения.
- Потребностите, произтичащи от икономически особености са отражение на финансовото състояние на индивидите и семействата. Тук са включени и хората без дом, бежанците, жертвите на трафик.
- Потребностите, произтичащи от семейни особености засягат семействата и отделни техни членове, които имат проблеми от различно естество – от влошена социално-икономическа среда до противозаконни прояви на деца.
- Потребностите, произтичащи от географски особености могат да възникнат поради географска отдалеченост на населението от основни стоки и услуги. Основните засегнати са възрастните хора, които имат нужда от грижа и асистенция.

Социално-демографските характеристики и тенденции в развитието на община Върбица показват намаляване и застаряване на населението, значителен брой на лицата с увреждания, висока безработица, риск от бедност и нарастващи потребности от социални услуги в общността и в домашна среда. В същото време в общината се предлага само Асистентска подкрепа, като услуга по ЗСУ, Лична помощ по Закона за личната помощ и Топъл обяд по проекти от Домашен социален патронаж. Тези услуги са крайно недостатъчни с оглед идентифицираните потребности на местното население.

На база на получените данни в Приложение № 5, е направена съпоставка между налични социални услуги и данните за максимален брой на потребителите на социалните услуги, за които ще се осигури изцяло или частично финансиране от държавния бюджет, по видове социални услуги.

Единствената съществуваща социална услуга „Асистентска подкрепа“ в община Върбица е нова услуга, която е регламентирана в т. 10 на чл.15 от ЗСУ, поради което същата не е необходимо да се декомпозира по предложената схема на трансформиране по представените фиксирани проценти и съответно липсват изчисления за нея в „Приложение №5“. Съществуващият брой на субсидираните потребители към момента в общината – 28 е определен съгласно критериите, посочени в чл.35 от Наредбата за планиране на социалните услуги.

Към края на 2022 година в услугата асистентска подкрепа са обхванати 26 потребители, които получават подкрепа от назначени 25 социални асистенти.

Тъй като Общината изцяло управляват услугата, на този етап няма идентифицирани допълнителни потребности и има незаети само 2 места, съответно потребност да се намалява/увеличи броят на местата за тази услуга няма.

Съобразно изведените нужди за територията на община Върбица е необходима нова социална услуга резидентна грижа за пълнолетни лица с физически увреждания по чл.15, т. 8 от ЗСУ с максимален брой потребители 45 лица.

На следващо място в община Върбица има нужда от разкриване на нова социална услуга резидентна грижа за лица в надтрудоспособна възраст без увреждания по чл.15, ал.8 от ЗСУ с максимален брой потребители 14 лица.

Община Върбица планира да разкрие и социална услуга за осигуряване на подслон в Кризисен център за пълнолетни лица, за лица в кризисна ситуация, в риск, без подслон, жертви на трафик и други.

Потребностите от социална услуга резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства, с интелектуални затруднения и деменция по чл.15, т. 8 от ЗСУ може да бъде удовлетворена, чрез споразумение с Община Смядово, съгл. Чл.56 от ЗСУ, в която вече са разкрити подобни социални услуги.

Изведените изводи ще са основата на предложението на общината за СУ, които ще влязат в националната карта.

11. Приложения

Приложение № 1 – таблица желаещи

Приложение № 2 – таблица образование

Приложение № 3 – таблица здравеопазване

Приложение № 4 – таблица персонал

Приложение № 5 – таблица критерии